

ÕIGUSKANTSLER

Teie 15.12.2008 nr 9-2.1/1636-2

Pr Marge Männi
Püssi linnapea
Viru 3
43222 PÜSSI

Õiguskantsler

nr 7-5/081901/00900642

Märgukiri

Austatud proua Männi

Tänan Teid mulle H. O.a ja E. K.i esitatud avalduse lahendamiseks antud abi eest. Analüüsinud igakülgselt mulle teatavaks saanud asjaolusid nende kogumis, leian, et

Püssi Linnavalitsus pole rikkunud avaldaja õigust joogiveele. Toodud tõdemusest olenemata esitan aga märgukirja ettepanekuga reguleerida isikule abi andmist olukorras, kus isikul pole raha veetarbimiseks, sh ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumiseks.

Järgnevalt käsitlen kõigepealt avaldusaluse asja lahendamiseks tähtsust omavaid asjaolusid ning menetluse käiku (I). Seejärel kujundan avaldusaluses asjas mulle teadaolevate asjaolude pinnalt õigusliku hinnangu (II). Lõpetuseks esitan Teile märgukirja (III).

I Asjaolud ja menetluse käik

1. Avaldaja esitas 20.11.2006 Püssi Linnavalitsusele avalduse, mille järgi puudub aadressil Kooli tn 20 tsentraalne joogiveevarustus. Avaldaja palus linnavalitsuselt abi ühisveevärgist joogivee saamiseks. Püssi Linnavalitsus vastas avaldajale 18.12.2006, et avaldaja lülitatakse 2007. a veetrassiga liitujate nimekirja.

2. Avaldaja esitas 16.07.2007 Püssi Linnavalitsusele avalduse, milles palus abi puhta joogivee saamiseks. Püssi Linnavalitsus hakkas avaldajale veeanumaga vett kohale toimetama vastavalt avaldaja tellimusele.

3. OÜ Järve Biopuhastus, kes on Püssi linnas vee-ettevõtjaks, väljastas 03.08.2007 avaldajale ühisveevärgiga liitumise tingimused Kooli tn eramaja väliste veevarustusvõrkude projekteerimiseks ja liitumiseks. Liitumistingimused pidid kehtima 2 aastat. Üheks liitumistingimuseks oli, et avaldajal tuleb maksta liitumistasu, mille kujunemise aluseks on OÜ-le Järve Biopuhastus 18.07.2007, 24.07.2007, 30.07.2007 esitatud hinnapakumised.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Hinnapakkumised sisaldasid nii kaevetööde, veetorude paigalduse, peakraani paigalduse kui ka tagasitäite hindu. Liitumistingimuste kehtivusaeg hinnapakkumistele ei laienenud.

4. Avaldaja esitas 03.12.2007 Püssi Linnavalitsusele, Püssi Linnavolikogule ja OÜ-le Järve Biopuhastus avalduse, milles palus ehitada välja Kooli tn eramaja joogiveetrass vastavalt avaldaja leitud äriühingu hinnapakkumisele. Avaldaja palus küsimust arutada volikogu istungil. Volikogu arutas küsimust 18.12.2007. Püssi Linnavalitsus edastas 11.01.2008 avaldajale istungi protokollist väljavõtte. OÜ Järve Biopuhastus vastas avaldajale 28.12.2007, et ta on avaldajale väljastanud tehnilised tingimused, mistõttu jääb avaldaja nõue talle arusaamatuks.

5. Avaldaja esitas 07.01.2008 OÜ-le Järve Biopuhastus avalduse, milles märkis, et kaevus on joogivesi kõlbmatu. Tervisekaitseinspeksioon võttis 15.01.2008 avaldaja kaevust veeproovi. Veeproovid näitasid, et vesi on joogiks kõlbmatu.

6. OÜ Järve Biopuhastus edastas avaldajale 26.05.2008 kirja, mille järgi laiendatakse aastatel 2011–2013 Püssi linna ühisveevärki nii, et hõlmatud oleks ka Kooli tänava piirkond.

7. Püssi Linnavalitsuses toimus 17.07.2008 ümarlaud, kus otsustati arengukavas teha parandus ja tuua ehitatava veetrassi joonisel välja Kooli tn majapidamine.

8. Püssi Linnavalitsus tellis 2008. a juulis kaevu süvendamise ja puhastamise. See tulemust ei andnud.

9. Püssi Linnavalitsuses toimus 12.09.2008 uus ümarlaud, kus Püssi Linnavalitsus ja OÜ Järve Biopuhastus avaldasid nõusolekut rahastada Kooli tn eramu joogiveetrassi ehitust, kui Kooli tn eramu omanik nõustub kandma 1/3 kulutustest. 16.09.2008 tegi Püssi Linnavalitsus vastava pakkumise avaldajale.

10. Avaldaja vastas 29.09.2008 Püssi Linnavalitsusele, et on nõus rahastama ehitust 3000 krooni ulatuses.

11. Püssi Linnavalitsus saatis 08.10.2008 OÜ-le Järve Biopuhastus kirja, milles küsis kinnitust 1/3 rahastamise kohta.

12. OÜ Järve Biopuhastus esitas Püssi Linnavalitsusele loetelu töödest, mida ta on nõus tegema tasuta, et Kooli tn 20 ühendada ühisveevärki.

13. Püssi Linnavalitsus palus 10.10.2008 Kooli tn eramu omanikult nõusolekut rahastada ühisveevärgi väljaehitust 8850 krooni ulatuses.

14. Püssi Linnavolikogu kinnitas 30.10.2008 omaosaluse suuruse 8850 krooni.

15. Avaldaja esitas mulle kaebuse Püssi Linnavalitsuse tegevuse peale. Võtsin avalduse menetlusse ning esitasin teabe nõudmise Püssi Linnavalitsusele. Püssi Linnavalitsuselt sain teada, et vett toimetab avaldajale Püssi Linnavalitsus senimaani. Vee eest tuleb avaldajal maksta vastavalt vee hinda reguleerivale määrusele 10 krooni/m³. Kooli tänava piirkonnas on ehitusload väljastatud enne 1999. a. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni rajamise I etapis paigaldatakse 2011. a 300 m veetorustikku Kooli tn tarbeks. Veetorustikku ei rajata Ühtekuuluvusfondilt saadud abi eest.

II Õiguslik hinnang

16. Avaldusealuses asjas on põhiküsimus, kas Püssi Linnavalitsus on rikkunud avaldaja õigust joogiveele, jättes omal kulul Kooli tn kinnistu ühendamata ühisveevärgiga. Tõstatatud küsimusele vastamisel tuleb esmalt selgitada välja, kas õigus joogiveele on põhiseadusega kaitstav. Kui see on nii, siis tuleb avada, milles vastav õigus seisneb ning kes ja millistel tingimustel on kohustatud seda õigust tagama (p-d 17–18). Seejärel on vaja uurida, millised põhiseadusest alamal seisvad õigusaktid asjaomast õigust reguleerivad (p 19) ja tuvastada, milline neist õigusaktidest on avaldusealuse asja lahendamiseks määrav (p 20). Pärast seda hindan, kas Püssi Linnavalitsus on avaldajale joogivee tagamisel käitunud õiguspäraselt (p-d 21–26). Kuna avaldaja on kaudselt tõstatanud ka kinnistu veevärgi ühisveevärgiga liitmise eest tasu võtmise õiguspärasuse küsimuse, annan kinnistu veevärgi ja ühisveevärgi liitmise osas eraldi õiguslikke selgitusi (p-d 27–33). Lõpetuseks juhin Püssi Linnavalitsuse tähelepanu vajadusele reguleerida abiandmist olukorras, kus isikul pole raha veetarbimiseks, sh ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumiseks (p 34).

17. Igäühe õigus veele¹ on tuletatav põhiseaduse (edaspidi PS) §-s 10 sätestatud sotsiaalse ja inimväärikuse põhimõtetest.² Tegemist on õigusega, mille sisuks on tagada inimesele mitte pelgalt bioloogilist elu, vaid ka inimväärset elu. Poleks inimesel õigust veele, ei saaks ta realiseerida oma teisi õigusi: õigust elule, tervise kaitsele ja inimväärikusele. PS § 14 järgi peavad õigusi ja vabadusi tagama seadusandlik, täidesaatev ja kohtuvõim ning kohalikud omavalitsused. Seega peab avalik võim tagama ka isiku õiguse veele.

Et igäüks saaks oma õigust elule, tervise kaitsele ja inimväärikusele realiseerida, annab õigus veele igäühele võimaluse tarbida piisaval määral ohutut ning vastuvõetava maitse, värvuse ja lõhnaga vett nii isiklikuks kui ka koduseks kasutamiseks. Teisisõnu sisaldab õigus veele nõuet võimaldada isikul tarbida piisaval määral vett, mis on tema elu, tervise ja inimväärikuse säilitamiseks vajalik. Sellest tuleneb omakorda nõue, et tarbitav vesi on kvaliteetne. Samuti sisaldab õigus veele nõuet, et vesi oleks igäühele kättesaadav. Viimase tagamiseks peab vesi, veeseadmed ja osutatavad teenused olema igäühele majanduslikult kättesaadavad.³

Viimasest ei saa teha järeldust, et vesi peab olema tasuta.⁴ Samuti ei saa sellest teha järeldust, et vett tuleb isikule tagada ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kaudu. On selge, et tasuta vee andmine ning kõikjale ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni rajamine käib ühiskonnale, võttes arvesse ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni rajamise ja selle ülalpidamise kulusid ning vee võtmise ja puhastamise kulusid, üle jõu.⁵ Seepärast tulebki vee eest maksta. Isikut, kellel pole veetarbimiseks raha, tuleb avalikul võimul aidata. Avaliku võimu aitamiskohustuse ulatus piirneb sellega, milline on minimaalne isikule tema vajaduste rahuldamiseks vajalik vee kogus.⁶ Kuidas isikule vett

¹ Rahvusvahelises õiguses on igäühe õigust veele tunnustatud ÜRO majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste paktis, ÜRO lapseõiguste konventsioonis, ÜRO kõikide naistevastaste diskrimineerimisvormide elimineerimise konventsioonis. Eesti on need rahvusvahelised lepingud ratifitseerinud.

² Nt on ÜRO Majanduslike, Sotsiaalsete ja Kultuuriliste Õiguste Komitee tuletanud õiguse veele majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste pakti artikkel 11 lõikest 1, mille kohaselt on igäühel õigus adekvaatsele elustandardile just nimelt põhjendusel, et vesi on ellujäämise eeltingimuseks, tagab inimese õiguse elule ja inimväärikusele.

³ W. Vandenhoe, T. Wielders. Water as a Human Right – Water as an Essential Service: Does It Matter? Netherlands Quarterly of Human Rights, 2008, Vol 26/3, p 398.

⁴ W. Vandenhoe, T. Wielders. Water as a Human Right – Water as an Essential Service: Does It Matter? Netherlands Quarterly of Human Rights, 2008, Vol 26/3, p 399.

⁵ W. Vandenhoe, T. Wielders. Water as a Human Right – Water as an Essential Service: Does It Matter? Netherlands Quarterly of Human Rights, 2008, Vol 26/3, p 403.

⁶ Näiteks teatud haiguste puhul tuleb isikul tavapärasest enam vett tarbida.

tagada, on otsustuse küsimus. Mõnel juhul tuleb abi anda ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumiseks või kaevude jms rajamiseks⁷, mõnel muul juhul aga tuleb aidata isikul maksta veearvet.

18. Nagu öeldud, peavad PS § 14 järgi õigusi ja vabadusi tagama seadusandlik, täidesaatev ja kohtuvõim ning kohalikud omavalitsused. Kõnealuselst sättest tuleneb avalikule võimule kohustus õiguste ja vabaduste tagamiseks tegutseda. Kuna PS § 14 sätestab põhiõiguse korraldusele ja menetlusele, peab isikule vee tagamise korraldus ja menetlus olema reguleeritud õigusaktiga. Vastasel juhul pole isikul võimalik tõhusalt talle kuuluvat õigust realiseerida.

19. Õiguse veele tagavad Eesti õiguskorras peamiselt veeseadus ning ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seadus. Neist veeseadus reguleerib vee kasutamist ja kaitset, maaomanike ja veekasutajate vahelisi suhteid (§ 1 lg 2). Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seadus reguleerib aga kinnistute veega varustamise ning kinnistute reovee, sademevee, drenaaživee ning muu pinnase- ja pinnavee ärajuhtimise ja puhastamise korraldamist ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni kaudu ning sätestab riigi, kohaliku omavalitsuse, vee-ettevõtja ja kliendi õigused ja kohustused (§ 1 lg 1).

20. Esitatud faktilistest asjaoludest nähtub, et Püssi Linnavalitsus on pärast avaldajalt laekunud teavet, mille järgi on avaldaja kaev reostunud, asunud avaldajale vett kätte toimetama. Vee avaldajale kättetoimetamine toimub mulle teadaolevalt seniajani. Kuna avaldaja pole tõstatanud Püssi Linnavalitsuse pakutava vee kvaliteedi ega koguse ebapiisavuse küsimust, leian, et selles osas vaidlust ei esine. Küll on aga avaldaja vaidlustanud vee temani kättetoimetamise viisi. Täpsemalt leiab avaldaja, et tal peaks olema võimalus saada vett ühisveevärgist, mitte aga Püssi Linnavalitsuse kohale toimetatud veenõust. Viimasest johtuvalt on avaldusaluse asja lahendamiseks määrav ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seadus. Tarvis on analüüsida, kas avaldajal on õigus saada eluks vajalikku vett ühisveevärgi kaudu ning kas Püssi Linnavalitsuse tegevus ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni rajamisel ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seaduse valguses (edaspidi ÜVVKS) on õiguspärane.

21. ÜVVKS § 4 lg 1 lause 1 järgi rajatakse ühisveevärg ja -kanalisatsioon kohaliku omavalitsuse volikogu kinnitatud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava alusel. Seega otsustab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni rajamise üle kohaliku omavalitsuse volikogu, mitte aga valla- või linnavalitsus.

22. ÜVVKS § 4 lg 2 lause 1 järgi koostatakse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava vähemalt 12 aastaks. Selle lõike lause 4 järgi peab ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava sisaldama vähemalt: 1) ühisveevärgiga kaetavate alade ja reovee kogumisalade kaarte, 2) dimensioneeritud vee- ja kanalisatsioonirajatiste põhiskeemi, sealhulgas reoveekogumisalade sademe- ja drenaaživee või muu pinnase- ja pinnavee äravoolurajatiste põhiskeemi; 3) ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendusmeetmete ajakava ning nende hinnangulist maksumust.

Eespool toodu põhjal järeldan, et seadusandja hinnangul tuleb ühisveevärg ehitada välja järkjärgult. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seadus ei taga sarnaselt põhiseadusele tingimusteta igäihele õigust saada vett ühisveevärgist. See on ka mõistetav, sest ühiskonnale käib üle jõu arendada ühisveevärki välja kõikjal ja n-ö ühe korraga. Oluline on, et igäihel oleks võimalik tarbida piisaval määral ohutut ning vastuvõetava maitse, värvuse ja lõhnaga vett nii isiklikuks kui ka koduseks kasutamiseks.

⁷ ÜRO Inimõiguste Komisjoni raportöör El Hadji Guissé. Aruanne õiguse joogiveele ja kanalisatsioonile realiseerimisest 11.07.2005 nr E/CN.4/Sub.2/2005/25. Õiguse joogiveele ja kanalisatsioonile realiseerimise juhiste eelnõu., p 6.2.

23. Viimasest ei saa aga teha järeldust, et ühisveevärgi rajamise otsustamisel oleks kohaliku omavalitsuse otsustusulatus piiramatu. Kohalik omavalitsus on ühisveevärgi rajamise otsustamisel piiratud nagu iga teisegi põhiõigust puudutava otsustuse puhul proportsionaalsuse, mõistlikkuse ja võrdse kohtlemise põhimõtetega. Inimese tervist puudutavate otsuste langetamisel tuleb kohalikul omavalitsusel arvestada tervise kaitse tagamise kohustusega.

24. Püssi Linnavalikogu on koostanud "Püssi linna ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arengukava aastateks 2008–2020". Selle kava järgi arendatakse aastatel 2008–2013 Püssi linna ühisveevärki nii, et rekonstrueeritakse kogu olemasolev veesüsteem, v.a Männiku tänava piirkond, ning rajatakse uus torustik, v.a Raudtee tänavale. Kokku on kavas rekonstrueerida 6615 m veetorustikku ning rajada uut torustikku 300 m ulatuses. Uus torustik rajatakse Kooli tn eramu teenindamiseks 2011. a.

25. Hindamaks, kas Püssi linna tegevus avaldajale vee ühisveevärgi kaudu tagamisel vastab proportsionaalsuse, mõistlikkuse ja võrdse kohtlemise põhimõtetele ning kohustusele tagada tervise kaitse, tuleb esiteks selgitada välja, kas avaldajale on tagatud joogivesi. Kui avaldajale on tagatud joogivesi, on vaja hinnata, kas see on asjaolusid arvestades tagatud talle mõistlikul moel.

26. Eespool esitatud faktilistest asjaoludest nähtub, et Püssi Linnavalitsus on alates 2007. a varustanud avaldajat regulaarselt joogiveega, viies avaldajale vett veeanumaga. Varem sai avaldaja joogivee oma kaevust. Pärast seda, kui kaev reostus, on Püssi Linnavalitsus püüdnud avaldaja huvisid silmas pidades tagada avaldajale esiteks kiiremas korras lokaalse veevarustuse kaevu kaudu. Teisisõnu on Püssi Linnavalitsus püüdnud taastada endist olukorda, et avaldajal oleks joogivesi. Püssi Linnavalitsus on pärast seda, kui lokaalse veevarustuse taastamine tulemust ei andnud, teinud linnavalikogule ettepaneku lülitada Kooli tn eramu ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavva. Linnavalikogu muutiski linnavalitsuse ettepanekul ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava nii, et Kooli tn eramu liidetaks ühisveevärgiga 2011. a. Püssi Linnavalitsus on olnud nõus toetama Kooli tn eramu ühisveevärgiga liitmist arendamise kavas märgitust varem, kui avaldajad on nõus osa kulusid enda kanda võtma.

Nagu öeldud, tuleb ühisveevärk välja arendada järk-järgult, pidades ühelt poolt silmas ühiskonna majanduslikke võimalusi, teiselt poolt aga konkreetsete isikute vajadust ühisveevärgi järele. Tagada tuleb, et asjaomane otsus vastaks proportsionaalsuse, mõistlikkuse ja võrdse kohtlemise põhimõtetele ning täidetud oleks kohustus tagada tervise kaitse.

Leian, et kõnesoleval juhul tuleb esiteks arvestada asjaolu, et avaldajale on joogivesi tagatud. Nimelt kuni avaldajate liitmiseni ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga on Püssi Linnavalitsus nõus avaldajaid varustama joogiveega vee anumates kohaletoimetamise teel. Teiseks tuleb arvestada, et avaldaja sai oma vee varem kaevust. Veeanumaga vee avaldajale kohaletoimetamine ei ole minu hinnangul seetõttu avaldajat ebamõistlikult koormav, sest avaldaja elukorraldus pole oluliselt halvemaks muutunud. Kolmandaks tuleb arvestada, et Püssi Linnavalitsus on püüdnud vana olukorda taastada. Neljandaks on Püssi Linnavalitsus astunud samme, et Kooli tn eramu arvatakse aastateks 2008–2020 kehtestatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavva ning Kooli tn 20 liidetaks ühisveevärgiga 2011. aastal. Seega on Püssi Linnavalitsus leidnud lahenduse, kuidas tagada avaldajale joogivesi talle mugavamal moel. Viidendaks on Püssi Linnavalitsus pakkunud avaldajale võimalust liituda ühisveevärgiga varem, kui arengukavas ette nähtud. Viimast tingimust, et avaldajad kannavad ise osa kulusid, mis tekivad n-ö väljaspool järjekorda ühisveevärgiga liitumist. Seega on Püssi Linnavalitsus olukorda arvestades taganud avaldaja ja teiste isikute vahel võrdse kohtlemise vastavalt põhiseadusest tulenevale põhimõttele "võrdsetele võrdselt, ebavõrdsetele ebavõrdselt".

Kaalunud mulle teadaolevaid asjaolusid, leian, et Püssi Linnavolikogu on kõike toodud silmas pidades ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kavas leidnud mõistliku tasakaalu Kooli tn eramu elanike huvide ja ühiskonna majanduslike võimaluste vahel. Otsus on proportsionaalne, tagab võrdse kohtlemise ning sellega ei eirata kohustust tagada tervise kaitse.

Kokkuvõtlikult leian, et kuna avaldajale on joogivesi iseenesest tagatud ning Püssi Linnavalitsus on teinud kõik mõistliku, et avaldajale oleks tagatud joogivee kättesaadavus mugavamalt, ei riku Püssi linn avaldaja õigust saada joogivett.

27. Toodud tõdemusest olenemata pean avaldusalust asja silmas pidades vajalikuks selgitada kinnistu veevärgi ja ühisveevärgi liitmise küsimusi. Esiteks teen seda põhjusel, et avaldajad vaidlustavad kaudselt Püssi Linnavalitsuse tegevuse ka osas, mis puudutab liitumistasu maksmist. Teiseks aga selleks, et hoida liitumistasu võtmisel ära võimalikku rikkumist.

Järgnevalt selgitan, kuidas toimub ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seaduse järgi kinnistu veevärgi ühisveevärgiga liitmine (p-d 28–29). Kuna mulle laekunud teabe järgi on avaldaja ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava väliselt taotlenud OÜ-lt Järve Biopuhastus luba liituda ühisveevärgiga, selgitan eraldi veel liitumistasu kujunemise põhimõtteid (p 30–32). Annan ka mulle teadaolevate asjaolude pinnalt hinnangu, kui suures ulatuses võib avaldajalt liitumistasu maksmist nõuda (p 33).

28. ÜVVKS § 4 lg 4 järgi peab ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga kaetaval alal ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni omanik või valdaja seda arendama selliselt, et oleks võimalik tagada kõigi sellel alal olevate kinnistute veega varustamine ühisveevärgist. Teisiti öeldes lasub ühisveevärgi omanikul või selle valdajal kohustus arendada ühisveevärki nii, et kui piiritletud arendataval alal X asuvad kinnistud A, B, C ja D, siis saavad ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liituda kõik eespool loetletud kinnistud.

Püssi linna näitel tähendab eespool toodu, et kui OÜ Järve Biopuhastus asub ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava alusel näiteks Kooli tänavale ühisveevärki rajama, peab sellega saama liita kõiki selles lõigus asuvaid elamuid.

29. Kui ühisveevärk on välja ehitatud, peab sellega saama liituda. ÜVVKS § 3 lg 2 lause 1 järgi on liitumispunkt ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni omaniku või valdaja määratud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni ühenduskoht kinnistu veevärgi või kanalisatsiooniga. Selleks, et kinnistu omanik saaks talle kuuluva kinnistu veevärgi ja kanalisatsiooni ühendada liitumispunktiga, peab ta seda ÜVVKS § 5 lg 2 järgi taotlema ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni omanikult või valdajalt ning sõlmima temaga selleks lepingu. Vastav leping sõlmitakse ÜVVKS § 5 lg 2¹ järgi kohaliku omavalitsuse volikogu kehtestatud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumise eeskirja alusel. Asjaomane eeskiri peab ÜVVKS § 5 lg 2¹ järgi sisaldama: 1) liitumistaotlusele esitatavaid nõudeid ning liitumistaotluse läbivaatamise tähtaega ja korda, 2) kinnistu liitumistingimustele, liitumislepingule ning kinnistu veevärgi ja kanalisatsiooni projektile esitatavaid nõudeid, 3) liitumistasu arvutamise aluseid ja korda, 4) liitumistasu tasumise korda.

Püssi linnas reguleerib eespool loetletud küsimusi Püssi Linnavolikogu 28.11.2001 määrusega nr 13 kinnitatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumise ja nende kasutamise eeskiri ning Püssi Linnavolikogu 28.11.2001 määrusega nr 14 kinnitatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumise tasu võtmise kord.

Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumise ja nende kasutamise eeskirja punkti 2.2. järgi toimub liitumine kinnistu omaniku või valdaja ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni omanikule või valdajale esitatava vormikohase taotluse põhjal koostatud liitumislepingu alusel. Sama eeskirja punkti 2.4. järgi vaatab ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni omanik või valdaja liitumise taotluse läbi 14 päeva jooksul ja esitab taotlejale ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumise tingimused. Vastavalt eeskirja punktile 2.5. näidatakse liitumistingimustes: liitumispunktid, lubatavad veevõtu ja heitvee ärajuhtimise kogused ning heitveega ära juhtida lubatavad reoained, nende lubatavad kontsentratsioonid ja kogused, tehnilised erinõuded, liitumistingimuste kehtivusaeg, kinnistu veevärgi ja kanalisatsiooni ühendamise tähtaega ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga.

Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumise ja nende kasutamise eeskirja punkti 2.7. järgi sõlmitakse liitumisleping pärast kinnistu veevärgi ja kanalisatsiooni ühisveevärgi ja kanalisatsiooniga liitumise projekti koostamist. Liitumisprojekti koostamisel peab arvestama õigusaktide kohaselt esitatud liitumistingimustega. Punktist 2.9. tulenevalt on ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni omanikul või valdajal õigus liitumislepingut mitte sõlmida kui liitumisprojekt ei vasta kehtivatele nõuetele või ei ole arvestatud liitumistingimustega.

Eespool toodust nähtub, et ühisveevärgiga liitumiseks tuleb isikul esitada taotlus ühisveevärgi omanikule. Viimane vaatab taotluse läbi ning esitab isikule liitumistingimused. Kui isik need täidab, saavad isik ja ühisveevärgi omanik sõlmida liitumislepingu.

30. Mis puutub liitumistasu maksmisesse, siis selle küsimuse käsitlemisel selgitan kõigepealt liitumistasu maksmist olukorras, kus ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava näeb piirkonnas ette ühisveevärgi arendamise (p 31). Seejärel selgitan, millises ulatuses tuleb liitumistasu maksta, kui ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava ei näe piirkonnas ette ühisveevärgi arendamist (p 32). Pärast neile küsimustele vastuse andmist hindan mulle teadaolevate asjaolude valguses, kuidas tuleb avaldajal tema kinnistu veevärgi ühisveevärgiga liitmisel liitumistasu maksta (p 33).

31. ÜVVKS § 6 lg 1 järgi on ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni omanikul või valdajal õigus võtta ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitujalt põhjendatud liitumistasu kohaliku omavalitsuse volikogu kehtestatud korras ja tingimustel, arvestades selles seaduses sätestatud. ÜVVKS § 6 lg 2 järgi tagatakse liitumistasuga: 1) ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamine vastavalt ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavale, välja arvatud ÜVVKS § 14 lg 3 punktis 5 nimetatud piirkonnas (piirkond, kus ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga ühendatakse rohkem kui 50 % elamuid, mille ehitusluba on välja antud enne 22.03.1999); 2) kinnistu veevärgi või kanalisatsiooni ühendamine ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga.

Seega kui ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava näeb piirkonnas ette ühisveevärgi arendamise, tuleb piirkonnas, kus ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga ühendatakse rohkem kui 50 % elamuid, mille ehitusluba on välja antud enne 22.03.1999, maksta vaid kinnistu veevärgi või kanalisatsiooni ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga ühendamise eest. Kui ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava piirkonnas, kus ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga ühendatakse rohkem kui 50 % elamuid, mille ehitusluba on välja antud enne 22.03.1999, ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamist ette ei näe, tuleb isikul tasuda nii ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kui ka kinnistu veevärgi või kanalisatsiooni ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga ühendamise eest.

Viimast kinnitab ka ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri, mille järgi hõlmab ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamine ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni

torustike ja teiste oluliste ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni osade välja ehitamist, v.a liitumiskaevu ja liitumiskaevuga seotud oluliste osade ehitamist. Piirkonnas, kus ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga ühendatakse rohkem kui 50 % elamuid, mille ehitusluba on välja antud enne 22.03.1999, tagatakse ühisveevärgi või –kanalisatsiooni arendamine vee hinna arvelt. Seega koosneb selles piirkonnas liitumistasu vaid kinnistu veevärgi või kanalisatsiooni ühisveevärgi või -kanalisatsiooniga ühendamise seotud kulutustest. Ühisveevärgi või –kanalisatsiooniga ühendamine tähendab ühisveevärgi või -kanalisatsiooni torustiku liitmist kinnistu veevärgi või kanalisatsiooniga liitumiskaevu abil. Teisisõnu tuleb liitumiseks maksta üksnes liitumiskaevu ja liitumiskaevu oluliste osade eest.⁸

Kuna ühisveevärgiga ühendamine toimub üldjuhul peakraani kaudu, siis rakendades analoogiat eespool tooduga, tähendab see, et piirkonnas, kus ühisveevärgiga ühendatakse rohkem kui 50 % elamuid, mille ehitusluba on välja antud enne 22.03.1999, tuleb ühisveevärgiga liitumiseks maksta üksnes veekaevu peakraani eest ning selle paigaldamise eest. Kui veemõõdusõlme pole võimalik ehitada hoonesse või on muul põhjusel vajalik veemõõdusõlm ehitada mõõdukaevu, siis tuleb liitumiseks maksta ka veemõõdusõlme (sh veekaevu ja veearvesti) ehitamise eest.

Märkida tuleb veel, et ÜVVKS § 6 lg 3 lause 1 järgi arvatakse tagastamatu abi korras ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni rajamiseks tehtud kulutused maha liitumise kogukuludest. Lause 2 järgi võib liitumistasu võtta vaid ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni omaniku või valdaja kinnistu veevärgi või kanalisatsiooni liitumiseks tehtud kulutuste ulatuses.

Seega tulenevalt ÜVVKS § 6 lõigetest 1 ja 3 võib ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni omanik või valdaja võtta ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumise eest liitumistasu. Ent ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava järgi ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamisel ei või ta seda võtta ulatuses, milles: 1) ta on saanud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni rajamiseks tagastamatut abi, 2) ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamine tuleb tagada vee hinna arvel.

32. Eespool toodu põhjal järeldan, et olukorras, kus ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava ei näe ette konkreetses piirkonnas ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamist, võib ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni omanik või valdaja võtta liitumistasu nii ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kui ka kinnistu veevärgi või kanalisatsiooni ühendamise eest ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga sõltumata sellest, millal elamule ehitusluba väljastati. Liitumistasu ei või aga võtta vastavalt ÜVVKS § 6 lõikele 3 ulatuses, milles liitumine toimub tagastamatu abi arvel.

33. Püssi linna ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava järgi rajatakse aastatel 2008–2013 Kooli tn eramu teenindamiseks 300 m veetorustikku. Veetorustikku ei rajata Ühtekuuluvusfondilt saadud abi eest. Mulle pole teada, et veetorustikku rajataks mujalt saadud tagastamatu abi arvel. Mulle on teada, et Kooli tn piirkonnas on üle 50% elamutele väljastatud ehitusluba enne 22.03.1999. Viimasest tulenevalt ei või OÜ Järve Biopuhastus vastavalt ÜVVKS § 6 lõikele 1 võtta avaldajalt liitumistasu täies ulatuses, kui Kooli tn 20 liidetakse ühisveevärgiga vastavalt arengukavale. OÜ Järve Biopuhastus võib Püssi linna ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava järgides võtta avaldajalt liitumistasu üksnes ulatuses, mis puudutab liitumispunktiks oleva peakraani paigaldamist, kui veemõõdusõlm ehitatakse hoonesse. Ülejäänud kulud tuleb katta vee hinna arvel.

⁸ Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri nr 615 SE I, seisuga 04.04.2005, kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.riigikogu.ee>.

Kui aga avaldaja soovin kinnistu veevärki liita ühisveevärgiga n-ö ühisveevärgi arendamise kava väliselt, võib avaldajalt ühisveevärgiga liitumise tasu nõuda täies ulatuses.

34. Leian, et lisaks eespool esitatule pean käesolevast kaasusest tingitult Püssi Linnavalitsuse tähelepanu pöörama vajadusele reguleerida abiandmist olukorras, kus isikul pole raha veetarbimiseks, sh ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumiseks.

35. Nagu märgitud, tuleb põhiseaduse järgi isikut, kellel pole veetarbimiseks raha, avalikul võimul aidata. Avaliku võimu aitamiskohustuse ulatus piirneb sellega, milline on minimaalne isikule tema vajaduste rahuldamiseks vajalik vee kogus.⁹ Kuidas isikule vett tagada, on otsustuse küsimus. Mõnel juhul tuleb abi anda ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumiseks või kaevude jms rajamiseks¹⁰, mõnel muul juhul aga tuleb aidata isikul maksta veearvet.

Püssi Linnavalitsus on avaldajale pakkunud abi olukorras, kus avaldajal puudus raha ühisveevärgiga n-ö väljaspool järjekorda liitumiseks. Põhiseaduse valguses tuleb Püssi Linnavalitsuse abipakkumist kui sellist tervitada. Ometigi tuleb mul juhtida Püssi Linnavalitsuse tähelepanu asjaolule, et PS §-st 14 tulenevalt peab vastava abi andmiseks avalik võim kehtestama selge reeglistiku. Seda on vaja, et igal abivajajal oleks võimalik selgete ja võrdset kohtlemist tagavate tingimuste alusel abi saada.

Seepärast juhingi Püssi Linnavalitsuse tähelepanu vajadusele kehtestada võrdselt igapähele vee tagamiseks kord, millest nähtuvad selged tingimused, mille alusel abi antakse, ja millega määratakse kindlaks abi andmise ulatus ning menetlus, kuidas abiandmine käib.

III Märgekiri

36. Kokkuvõttes olen seisukohal, et Püssi Linnavalitsus pole rikkunud joogivee tagamisel avaldaja põhiõigusi ja –vabadusi ning hea halduse tava.

37. Toodud tõdemusest sõltumatult esitan eespool toodud põhjendusel õiguskantsleri seaduse § 35¹ lg 2 alusel Püssi Linnavalitsusele märgukirja sammude astumiseks sellise korra väljatöötamiseks, mis levendab nende isikute puudust, kellele pole vesi majanduslikult kättesaadav.

Palun Teil minu märgukirjale vastata hiljemalt 02.03.2009.

Austusega

Indrek Teder

Kärt Muller 693 8432, E-post: kart.muller@oiguskantsler.ee

⁹ Näiteks teatud haiguste puhul tuleb isikul tavapärasest enam vett tarbida.

¹⁰ ÜRO Inimõiguste Komisjoni raportöör El Hadji Guissé. Aruanne õiguse joogiveele ja kanalisatsioonile realiseerimisest 11.07.2005 nr E/CN.4/Sub.2/2005/25. Õiguse joogiveele ja kanalisatsioonile realiseerimise juhiste eelnõu., p 6.2.